

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la recurs

învinuirea lui

Valeriu Capcelea

(art. 173 alin. (1), 324 alin. (2) lit. c) Cod penal)

(Dosarul nr. Ira-503/2024

Nr. PIGD 1-13025172-01-Ira-18042024)

Recurs depus după 01 septembrie 2023; Recursul procurorului bazat pe art. 427 alin. (1) pct. 1) CPP admis, deoarece neaplicarea pedepsei complementare obligatorii prevăzute de art. 324 alin. (2) CP, în temeiul art. 79 CP, este contrară jurisprudenței uniforme a CSJ; definirea „circumstanțelor excepționale” din art. 79 alin. (1) CP; Fără a trimite cauza la rejudecare și fără invitarea părților în ședință, instanța de recurs a stabilit pedeapsa complementară obligatorie.

16 aprilie 2025

Au examinat anterior cauza judecătorească:

Prima instanță: Viorel Pușcaș

Curtea de apel: Ion Talpă, Oxana Mironov, Svetlana Șleahțișki

Textul corespunde originalului

Judecând în lipsa părților recursurile în cauza penală privind învinuirea lui Valeriu Capcelea,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stella Bleșceaga, *Președinte*,

Alexandru Negru,

Vladislav Gribincea, *judecători*,

constată următoarele:

ASPECTE GENERALE ȘI DE PROCEDURĂ

1. Valeriu Capcelea s-a născut în anul 1952 în r. Florești. El a fost acuzat în baza art. 173 alin. (1) și 324 alin. (2) lit. c) Cod penal (hărțuire sexuală și corupere pasivă, săvârșită prin extorcare).

2. Valeriu Capcelea a fost apărat de avocatul Vadim Gligor.

3. Prin [sentința](#) din 19 decembrie 2022, Valeriu Capcelea a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 173 alin. (1) Cod penal și liberat de pedeapsă în legătură cu expirarea termenului de prescripție. De asemenea, el a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal și condamnat la închisoare pe un termen de cinci ani. Executarea pedepsei a fost suspendată condiționat pe un termen de probațiune de doi ani. În plus, a fost aplicată amenda de 1.000 de unități convenționale, fără a dispune aplicarea pedepsei complementare.

4. La 28 și 29 decembrie 2022, avocatul Vadim Gligor, în numele lui Valeriu Capcelea, și procurorul Leonid Gagiș au declarat apel. Prin [decizia](#) din 20 februarie 2024, Curtea de Apel Bălți a respins apelurile ca nefondate.

5. La 29 martie și 10 aprilie 2024, recurs au depus avocatul Vadim Gligor, în numele lui Valeriu Capcelea, și, respectiv, procurorul Inga Pascari.

6. Urmărirea penală a fost pornită la 12 iunie 2013 și s-a finalizat la 25 septembrie 2013. Prima instanță a examinat cauza în perioada 02 octombrie 2013 – 19 decembrie 2022. Instanța de apel a examinat cauza în perioada 07 februarie 2023 – 20 februarie 2024. La 18 aprilie 2024, dosarul a ajuns la Curtea Supremă de Justiție.

ÎN FAPT

a. Învinuirea adusă

7. Valeriu Capcelea a fost acuzat că, ocupând funcția de examinator la disciplina „Filosofie”, la 11 iunie 2013, în incinta Universității de Stat „Alec Russo” mun. Bălți, a amenințat și constrâns pe M.F. pentru a o determina să accepte raporturi sexuale sau alte acte de natură sexuală cu el. El a fost acuzat și că, ocupând funcția de examinator la disciplina „Filosofie”, la 11 și 14 iunie 2013, în incinta US „Alec Russo” mun. Bălți, a pretins prin extorcare suma

totală de 4.250 lei de la studenții M.F., Carolina Alcaz, Mariana Gîlca, Elena Ștefureac, Diana Dilion, Cristina Cușnir, Viorel Tăutu, Irina Varvariuc, Anjela Lopotenco, Tatiana Coreniova, Ecaterina Cușnir, Rodica Andronic, Victoria Cirimpei, Veronica Palii, Silvia Blaj, Mariana Scutelnic, Ana Serdeșniuc, Mihaela Brînzei și Ela Poneatovscaia pentru a acorda note bune și pentru a evita restanțele. Acțiunile lui Valeriu Capcelea au fost calificate în baza art. 173 alin. (1) Cod penal (hărțuire sexuală) și art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal (corupere pasivă, săvârșită prin extorcare).

b. Probatoriul acuzării

8. Declarațiile părților vătămate M.F., Carolina Alcaz, Mariana Gîlca, Elena Ștefureac, Diana Dilion, Cristina Cușnir, Viorel Tăutu, Irina Varvariuc, Anjela Lopotenco, Tatiana Coreniova, Ecaterina Cușnir, Rodica Andronic, Victoria Cirimpei, Veronica Palii, Silvia Blaj, Mariana Scutelnic, Ana Serdeșniuc, Mihaela Brînzei și Ela Poneatovscaia, potrivit cărora Valeriu Capcelea a fost profesorul la care au susținut examenul de Filosofie. Proba scrisă a avut loc pe 10 și 13 iunie 2013. Rezultatele trebuiau anunțate în următoarea zi. Studenții intrau câte unul în birou, având matricola cu ei. Pentru a primi nota și a promova examenul, studenții discutau cu profesorul. În schimbul promovării, aceștia ofereau bani. Profesorul cerea bani verbal sau prin gesturi. Sumele variau între 100 și 250 de lei, plus 50 de lei pentru o carte scrisă de Capcelea. În cazul M.F., profesorul Capcelea a pipăit-o pe tot corpul după ce aceasta a refuzat să dea bani. M.F. a protestat și a ieșit din birou. Tatiana Coreniova a văzut incidentul prin gaura ușii. Ea a povestit despre ce a văzut Ecaterinei Cușnir și altor persoane. M.F. a anunțat despre ce s-a întâmplat mama sa, A.F., și prietenul ei. După aceasta, prietenul lui M.F. s-a întâlnit cu Capcelea și i-a cerut explicații. Capcelea a cerut să nu mai discute subiectul, invocând că reputația sa ar fi afectată. În instanță, părțile vătămate și-au menținut declarațiile date în timpul urmăririi penale. Singurul care a renunțat la declarațiile incriminatoare a fost Viorel Tăutu.

9. Declarațiile martorului A.F., potrivit cărora, la 11 iunie 2013, l-a telefonat fiica și i-a povestit că a fost hărțuită sexual de profesorul Valeriu Capcelea. El a înțeles că acesta a pipăit-o pe tot corpul.

10. Procesul-verbal de cercetare la fața locului, potrivit căruia cilindrul lacătului ușii lipsește și prin gaura broaștei ușii se poate vedea ceea ce se întâmplă în interiorul biroului nr. 534, în care ar fi avut loc hărțuirea (f.d. 78-80, vol. I).

11. Procesul-verbal de percheziție corporală din 14 iunie 2013 efectuată asupra lui Valeriu Capcelea și cel de examinare a înregistrării video a percheziției, care arată că, la solicitarea reprezentantului organului de urmărire penală de a preda voluntar sumele bănești obținute de la studenți, Valeriu Capcelea a răspuns „Ceva este...”. La întrebarea „400 îs a Dvs., restul nu sunt ale Dvs., de la studenți, da?”, Capcelea a răspuns afirmativ, mișcând capul, spunând „astea-a”. În total, de la Capcelea au fost ridicați 5.073 de lei. De asemenea, de la

Capcelea a fost ridicat carnetul de note a studentului Elena Dască, în interiorul căreia erau patru bancnote de 50 de lei. În acest carnet de note inculpatul nu a pus nota (f.d. 96-98, 113, vol. I și f.d. 186-187, vol. II).

c. Probatoriul apărării

12. Valeriu Capcelea nu a recunoscut vina și a declarat că esența învinuirii îi este clară. Studenta M.F. a primit notă negativă la examen. După, ea a început să plângă și a refuzat să plece, baricadând ieșirea. El i-a pus nota, dar nu își amintește exact ce notă. După incident, prietenul ei l-a acuzat de hărțuire. Capcelea a negat acuzațiile și i-a povestit cum s-au desfășurat evenimentele. El nu a solicitat bani pentru notele acordate. Referitor la banii ridicați, el a explicat că aceștia nu erau mită, ci sume personale pentru a-și cumpăra foile de odihnă. De asemenea, el a spus că a primit bani pentru achiziționarea unei cărți, considerând că acest fapt nu reprezenta o ilegalitate. El a susținut că plângerile studenților au fost făcute din invidie și că dosarul a fost inițiat cu ajutorul unor polițiști.

13. În prima instanță, apărarea a solicitat audierea martorilor O. Dragan, T. Licinschi, R. Colesnic, L. Mahu, I. Cojocar, S. Edu, O. Jacota și Alina Colesnic, iar cererea a fost admisă. Totuși, apărarea a asigurat doar prezența martorului Alina Colesnic, iar instanța a încheiat cercetarea judecătorească fără a audia ceilalți martori (f.d. 47, vol. V). Martorul Alina Colesnic a declarat că îl cunoaște pe Valeriu Capcelea. Acesta a fost client al firmei turistice unde lucrează ea. Capcelea a venit o singură dată la firmă și au discutat despre plecare. S-au înțeles să se întâlnească a doua zi pentru a face achitări necesare, dar Capcelea nu s-a prezentat (f.d. 14, vol. V).

d. Sentința

14. Prin [sentința](#) Judecătoriei Bălți, sediul Central, din 19 decembrie 2022, Valeriu Capcelea a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 173 alin. (1) Cod penal și liberat de pedeapsă în legătură cu expirarea termenului de prescripție. El a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal și condamnat la închisoare pe un termen de cinci ani, executare fiind suspendată condiționat pe un termen de probațiune de doi ani. În plus, i-a fost aplicată amenda de 1.000 de unități convenționale. Totuși, în temeiul art. 79 Cod penal, instanța nu a aplicat pedeapsa complementară obligatorie.

15. Instanța a reținut că declarațiile părților vătămate și ale martorilor nu erau compromise. Ea a dat prioritate probelor prezentate de acuzare, iar argumentele apărării au fost respinse. Instanța a constatat că Valeriu Capcelea a avut un comportament inadecvat, cu o tentă sexuală, conform declarațiilor părții vătămate M.F. și ale martorilor. Ultimii au observat comportamentul respectiv prin gaura broaștei ușii, care permitea vizualizarea a ceea ce se întâmpla în birou. Acest lucru este confirmat și de procesul-verbal de cercetare la fața locului (a se vedea para. 10). De asemenea, la 12 iunie 2013, Valeriu Capcelea a avut o întâlnire cu

prietenul părții vătămate, ocazie cu care a recunoscut că a acționat ilegal și a încercat să rezolve conflictul pe cale amiabilă. Instanța a concluzionat că Valeriu Capcelea a săvârșit infracțiunea prevăzută la art. 173 Cod penal. Infracțiunea dată era una mai puțin gravă, iar termenul de prescripție pentru astfel de fapte este de cinci ani. Având în vedere că infracțiunea a fost comisă la 11 iunie 2013, perioada de prescripție a expirat înainte de pronunțarea sentinței. INculpatul a fost liberat de pedeapsa penală pentru comiterea acestei infracțiuni.

16. Instanța de judecată a stabilit, în baza declarațiilor părților vătămate și ale martorilor, că Valeriu Capcelea a fost cel care a desfășurat examenul la Filosofie și tot el a semnat documentul de promovare a acestuia. În momentul anunțării rezultatelor examenului, care a avut loc pe 11 și 14 iunie 2013, Capcelea a solicitat de la studenți, în schimbul acordării notelor și promovării examenului, sumele variind între 100 și 250 de lei, plus 50 de lei pentru achiziționarea cărții scrise de inculpat. Astfel, Valeriu Capcelea a fost implicat într-un act de corupție pasivă. La momentul cererii banilor, examenul nu era încă încheiat. În următoarea zi după susținerea examenului, Capcelea a continuat să pună întrebări suplimentare studenților pentru a le acorda „punctaj bun” și a evita „restanțele” la examen. Acțiunile lui Capcelea au fost percepute de studenți ca o formă de presiune, pentru a-i determina să ofere bani în schimbul unor rezultate mai bune. Aceasta și constituie extorcare în sensul art. 324 Cod penal. În plus, notele în matricolă au fost puse doar după ce studenții au dat banii. Valeriu Capcelea a susținut că banii primiți de la studenți erau destinați cumpărării de cărți și achitării foilor de odihnă. Instanța a respins acest argument, concluzionând că nu există dovezi care să confirme că acești bani ar fi fost utilizați pentru achiziționarea de materiale educaționale. Înregistrările video ale perchezițiilor corporale și ale biroului (a se vedea para. 11) au arătat că Valeriu Capcelea a recunoscut că o parte din bani îi aparțineau, iar restul proveneau de la studenți.

17. La individualizarea pedepsei prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal instanța a reținut că infracțiunea dată este una gravă. Inculpatul era căsătorit și era în etate. El are o carieră profesională solidă și titluri științifice, iar circumstanțe ce ar agrava răspunderea și pedeapsa penală nu au fost stabilite. Prin urmare, lui i-a fost aplicată o pedeapsă de cinci ani de închisoare și amendă de 1.000 de unități convenționale (echivalentul a 20.000 de lei). Totuși, având în vedere vârsta și starea de sănătate a inculpatului, dar și meritele sale față de societate (rezultatele activității sale academice), instanța a considerat că nu este rațional ca acesta să ispășească pedeapsa cu închisoare. În temeiul art. 79 Cod penal, instanța a decis și să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie, interdicția de a desfășura o anumită activitate sau de a deține o anumită funcție. Ea a menționat drept circumstanțe excepționale care justifică neaplicarea pedepsei complementare meritele științifice ale inculpatului, care este doctor habilitat în filosofie și a contribuit semnificativ în domeniul filosofiei, eticii și deontologiei juridice și a creat noua disciplină la facultățile de drept - filosofia dreptului. El a fost decan și prodecan în cadrul Universității de Stat din Bălți și

este implicat în activitatea Academiei de Științe a Moldovei. El are 110 lucrări științifice, șase studii monografice și 16 manuale universitare. El a fost premiat la mai multe concursuri universitare, beneficiind de burse de cercetare și perfecționare, inclusiv peste hotarele țării. Deși este pensionar, Valeriu Capcelea continuă să activeze în domeniul didactic și științific, implicându-se în proiecte importante. Aplicarea interdicției ar fi împiedicat finalizarea acestora.

e. Apelurile și decizia instanței de apel

18. La 28 decembrie 2022, avocatul Vadim Gligor a declarat apel în numele lui Valeriu Capcelea. Avocatul susține că actul de învinuire este vag și lasă loc de interpretări. Frazele din acuzație, precum „pentru a-l puncta cu notă bună și a nu-l lăsa restanțier, pentru a obține o decizie favorabilă în folosul studentului”, nu sunt clare și nu indică comportamente specifice care ar putea constitui corupere pasivă. În plus, fișa postului lui Valeriu Capcelea nu prevede obligația de a „puncta cu note bune” sau de a „lăsa restanțier” pentru a obține un beneficiu de la studenți, ceea ce face imposibilă calificarea faptelor ca fiind corupere pasivă. Instanța de fond a reținut că Valeriu Capcelea a extorcat și primit bani pentru a pune note bune, dar nu a făcut legătura între faptele sale și normele din Regulamentul de organizare a studiilor. De asemenea, declarațiile studenților și plângerile acestora sunt contradictorii, iar organul de urmărire penală nu a obținut dovezi suficiente pentru a confirma acuzațiile de extorcarea. În plus, acuzațiile de hărțuire sexuală nu sunt susținute de probe clare. Prin urmare, nu a fost demonstrat scopul de a obține favoruri sexuale. Apărarea a mai invocat că instanța de fond nu a aplicat corect normele procesuale privind încetarea procesului penal și aplicarea motivelor de încetare a acestuia. În concluzie, apărătorul a solicitat admiterea apelului, casarea sentinței și achitarea lui Valeriu Capcelea pe ambele capete de acuzare, motivând că în acțiunile acestuia lipsesc elementele infracțiunii (latura subiectivă și obiectivă).

19. La 29 decembrie 2022, procurorul Leonid Gagiș a depus apel, contestând blândețea pedepsei aplicate, invocând aplicarea eronată a art. 79 și 90 Cod penal. Procurorul a menționat că instanța nu a luat în considerare că victimele (studenți fără venituri) au suferit din cauza comportamentului inculpatului. În plus, Valeriu Capcelea nu a recunoscut vina și nu a cooperat cu autoritățile. Activitatea profesională a acestuia nu constituie circumstanțe excepționale care ar justifica aplicarea art. 79 Cod penal și neaplicarea pedepsei complementare obligatorii. Prin urmare, sentința urmează a fi casată în această parte și pronunțată o hotărâre de excludere a suspendării condiționate a executării pedepsei principale și de aplicare a pedepsei complementare obligatorii.

20. În ședința din 23 mai 2023, apărarea a solicitat reaudierea martorilor. Instanța a respins cererea, ca neîntemeiată (f.d. 144 verso-145, vol. V).

21. Prin [decizia](#) din 20 februarie 2024, Curtea de Apel Bălți a respins apelurile ca nefondate. Instanța de apel a confirmat sentința primei instanțe de condamnare pe ambele capete de acuzare. Soluția pe capătul de acuzare în baza art. 173 Cod

penal a fost considerată corectă. În cazul condamnării, dacă a intervenit termenul de prescripție, se aplică art. 389 alin. (4) pct. 3) Cod de procedură penală (liberarea de pedeapsă), nu art. 396 (achitarea sau încetarea procesului). Instanța a menționat că argumentele apărării în apel sunt identice cu cele susținute în prima instanță. Sentința conține un răspuns detaliat la chestiunile necesare pentru apel. Instanța de apel a preluat argumentele primei instanțe și a subliniat că o altă opinie asupra probelor nu justifică reexaminarea cauzei. Instanța de apel a fost de acord cu individualizarea pedepsei, făcând referire la cumulul de circumstanțe atenuante reținute în sentință. De asemenea, ea a luat în considerare că Valeriu Capcelea are merite deosebite față de societate. În plus, el este la prima abatere de la lege și mai mult de 2/3 din termenul de prescripție a expirat. Toate cele relatate constituie un cumul de circumstanțe excepționale și permit aplicarea art. 79 Cod penal. Decizia a fost pronunțată în formă motivată la 20 februarie 2024.

f. Recursurile

22. La 29 martie 2024, avocatul Vadim Gligor a depus recurs în numele lui Valeriu Capcelea. Apărarea invocă temeiurile prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 1) și 6) Cod de procedură penală și solicită casarea deciziei și dispunerea rejudecării cauzei de instanța de apel. Potrivit recursului, decizia instanței de apel doar a redat constatările primei instanțe, fără a include concluziile apelului, temeiurile de fapt și de drept și motivele soluției. Instanțele de apel nu a judecat apelul, ci a revizuit constatările primei instanțe, preluând erorile acesteia. De asemenea, ea a respins fără argumente solicitarea apărării de a fi audiați mai mulți martori ce erau prezenți în instanță și așteptau să fie audiați (Cojocari, Jacota, Dragan, Mahu, Edu, Licinschi). Decizia instanței conține o generalizare ce contravine dispozitivului. În ea se indică că apelul procurorului este admis. În plus, hotărârea este arbitrară și se bazează pe o apreciere nerezonabilă a probelor. Această apreciere eronată a influențat decizia finală. Apărarea invocă această eroare prin prisma argumentelor susținute în apel.

23. La 10 aprilie 2024, procurorul Inga Pascari a depus recurs în temeiul art. 427 alin. (1) pct. 1) și 6) Cod de procedură penală. Ea solicită casarea deciziei și dispunerea rejudecării cauzei de instanța de apel. Acuzarea contestă aplicarea prevederilor art. 79 și 90 Cod penal la individualizarea pedepsei, reiterând argumentele din apelul procurorului (a se vedea para. 19).

24. La 18 aprilie 2024, Curtea Supremă de Justiție a solicitat depunerea referinței. La 03 mai 2024, condamnatul a depus referință prin care pledează pentru clasarea cauzei din lipsă de probe concludente.

LEGISLAȚIA ȘI PRACTICA RELEVANTĂ

25. Partea relevantă a art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală este următoarea:

„(1) Recursul este admis dacă:

1) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

...

5) a fost aplicată o pedeapsă în alte limite decât cele prevăzute de lege;

6) hotărârea este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor”

26. La ziua comiterii faptei incriminate, partea relevantă a Codului penal era următoarea:

„Articolul 79 alin. (1) Cod penal

(1) Ținând cont de circumstanțele excepționale ale cauzei, legate de scopul și motivele faptei, de rolul vinovatului în săvârșirea infracțiunii, de comportarea lui în timpul și după consumarea infracțiunii, de alte circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și de contribuirea activă a participantului unei infracțiuni săvârșite în grup la descoperirea acesteia, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă, prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă, sau una mai blândă, de altă categorie, ori poate să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie.

Articolul 324. Corupere pasivă

(1) Pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de către o persoană publică sau de către o persoană publică străină de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, sau acceptarea ofertei ori promisiunii acestora pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale sau contrar acesteia

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

c) cu extorcarea de bunuri sau servicii enumerate la alin.(1);

se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 10 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.”

27. [Hotărârea explicativă](#) a Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8, din 11 noiembrie 2013, prevede următoarele în pct. 10 și 11:

„10. În cazul în care instanța de judecată a constatat circumstanțe atenuante și a redus pedeapsa, după caz pînă la minim, aceste circumstanțe nu mai pot servi temei de aplicare a prevederilor art. 90 Cod penal, deoarece ar însemna că aceleași situații de drept i se acordă o dublă valență juridică.

Potrivit prevederilor art. 78 alin. (2) Cod penal, în cazul în care instanța de judecată constată circumstanțe atenuante la săvârșirea infracțiunii, pedeapsa complementară care nu este obligatorie („cu sau fără”) prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită poate fi înlăturată. Pedeapsa complementară obligatorie poate fi înlăturată numai în condițiile art. 79 alin. (1) Cod penal.

11. În conformitate cu art.79 CP, stabilirea pedepsei sub limita minimă sau a unei pedepse mai blânde, care nu este prevăzută în sancțiunea articolului corespunzător din Codul penal, în baza căruia este încadrată infracțiunea, se admite luînd numai în considerare personalitatea vinovatului în cazul existenței circumstanțelor excepționale, legate de scopul, motivele, rolul vinovatului și comportamentul acestuia pînă la săvîrșirea infracțiunii, în timpul și după săvîrșirea infracțiunii.

În spiritul acestei norme penale („circumstanțe excepționale” din art. 79 alin. (1) Cod penal), se înțelege că trebuie să existe ori în împrejurările în care s-a derulat fapta infracțională, ori în datele privind personalitatea infractorului, circumstanțe, împrejurări, particularități, situații sau stări de lucruri, care constituie excepție de la starea obișnuită a lor ori a personalității inculpatului. Împrejurările obișnuite sînt cele care predomină și caracterizează majoritatea cetățenilor și nu pot fi considerate excepționale.

Ca excepționale, instanța urmează să stabilească astfel de împrejurări care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și date privind personalitatea făptuitorului (grad de invaliditate – I, II (persoana cu dizabilități severe și accentuate), merite deosebite față de societate, alte circumstanțe de importanță majoră).”

28. [Recomandarea](#) Curții Supreme de Justiție nr. 61 din 14 decembrie 2013 prevede următoarele în pct. 3:

„(3) ... Dacă sancțiunea normei penale prevede obligatoriu ca pedeapsă complementară privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, instanțele de judecată nu sunt în drept de a o înlătura cu trimitere la art. 78 alin. (2) ori art. 79 Cod penal, fiindcă aceasta, ar încălca prevederile art. 61 alin. (2) Cod penal, care stipulează că „pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvîrșirii de noi infracțiuni atît din partea condamnaților, cît și a altor persoane.

Infractorul care a utilizat statutul funcției, drepturile și avantajele pe care le acordă aceasta pentru facilitarea infracțiunii de corupție trebuie să fie privat de dreptul de a ocupa această funcție, or, anume astfel va fi atins scopul pedepsei penale aplicate față de condamnat.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

29. Recursurile examinate au fost declarate în termen de mai puțin de două luni de la pronunțarea deciziei motivate a instanței de apel, adică au fost depuse în termen.

30. Art. 434 Cod de procedură penală stabilește că instanța de recurs verifică legalitatea hotărârii atacate doar în limitele invocate în recurs. Instanța nu poate admite recursul pe alte temeuri decât cele invocate (decizia CSJ nr. [1ra-854/2022](#), § 85). Totuși, legea nu interzice recalificarea considerentelor invocate în recurs de la un temei la altul (decizia CSJ nr. [1ra-1520/2023](#), § 56).

31. Recurenții solicită trimiterea cauzei la rejudecare. Conform art. 435 alin. (1) lit. c) Cod de procedură penală, rejudecarea poate fi dispusă doar în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată în instanța de recurs. Aceasta nu afectează cu nimic dreptul la apărare sau drepturile victimei infracțiunii, având în vedere că, conform art. 427 alin. (3) și art. 433 alin. (4) Cod de procedură penală, Curtea Supremă de Justiție poate organiza ședințe publice și reanaliza probele conform procedurii instanței de apel. De asemenea, noua lege nu interzice Curții Supreme de Justiție să înrăutățească situația acuzatului în urma admiterii recursului acuzării împotriva deciziei instanței de apel (încheierea CSJ nr. [1ra-1750/2023](#), § 36).

32. Pentru a asigura o înțelegere clară a hotărârii, recursurile vor fi examinate separat.

Recursul avocatului

33. Recursul apărării se bazează pe art. 427 alin. (1) pct. 1) și 6) Cod de procedură penală. În ceea ce privește pct. 1), recurentul susține că instanța de apel a admis derogări de la art. 24, 325, 394 și 414 Cod de procedură penală. Descriptivul deciziei instanței de apel, care ar prevedea că apelul procurorului a fost admis, contravine dispozitivului acesteia, menționând că recursul procurorului a fost respins. De asemenea, instanța nu a audiat martorii apărării. În ceea ce privește pct. 6), apărarea indică că hotărârea este motivată confuz, condamnatul nu a încălcat obligațiile de serviciu, pretinsa remunerație ilicită a fost primită după evaluarea cunoștințelor părții vătămate, iar extorcarea nu a fost probată. Având în vedere argumentele invocate și modul de abordare din recurs, recursul va fi examinat doar conform art. 427 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală.

34. Completul notează de la început că, deși se bazează pe art. 427 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, din recursul apărării nu rezultă în mod clar cărei jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție contravine decizia instanței de apel. Ea nu menționează vreo decizie sau încheiere a Curții Supreme care ar da o altă interpretare art. 324 Cod penal sau altor aspecte de drept invocate în recurs (încheierea CSJ nr. [1ra-1085/2024](#), § 33). Având în vedere circumstanțele specifice ale acestei cauze, instanța de recurs, deși poate să nu o facă, în mod excepțional, va combate fiecare argument esențial invocat în recurs.

35. În ceea ce privește neaudierea martorilor, completul notează că, conform art. 414 alin. (2) Cod de procedură penală, declarațiile martorilor sunt verificate în apel prin citirea declarațiilor date în prima instanță în ședința instanței de apel. Conform alin. (3) al articolului menționat, instanța de apel va audia din nou martorul declarațiile căruia se contestă de părți. Din conținutul proceselor-verbale ale ședințelor de judecată petrecute în instanța de apel nu rezultă că apărarea a înștiințat instanța că ea ar fi asigurat prezența martorilor pentru reaudiere. Apărarea nici nu a indicat ce martori solicită a fi reaudiați și ce declarații depuse de aceștia le contestă. Acest lucru nu rezultă nici din discursul avocatului de la

ședința din 23 mai 2023. Mai mult, apărarea a solicitat audierea a opt martori și în prima instanță, însă nu a asigurat prezența decât a unuia dintre aceștia (a se vedea para. 13). În asemenea circumstanțe, acest argument este vădit neîntemeiat.

36. În ceea ce privește contradicția dintre partea descriptivă și dispozitivul deciziei, în penultimul paragraf al deciziei, după expunerea tuturor motivelor privind respingerea apelurilor, curtea de apel a menționat într-o singură propoziție că apelul procurorului este admis în latura pedepsei aplicate conform art. 324 alin. (2) Cod penal și pronunțată în această parte o nouă hotărâre. Apelul procurorului a fost declarat în defavoarea lui Valeriu Capcelea. Din motivarea deciziei, cu excepția penultimului paragraf, rezultă în mod clar că apelul procurorului este respins. Prin urmare, greșeala evidentă într-un paragraf al deciziei nu reprezintă o eroare judiciară, ci una materială. Ea nu poate duce la casarea hotărârii și urmează a fi corectată conform art. 249 Cod de procedură penală (încheierea CSJ [1ra-62/2024](#), § 79). Mai mult, argumentul apărării privind soluționarea greșită a apelului acuzării ar avea ca efect înrăutățirea situației inculpatului. Un asemenea argument nu poate fi pus la baza admiterii recursului, deoarece ar rezulta într-o încălcare a art. 425 Cod de procedură penală.

37. În ceea ce privește argumentul cu privire la primirea remunerației după evaluarea studenților, acest argument contravine circumstanțelor de fapt. Potrivit declarațiilor a 18 părți vătămate, banii erau preținși până la notarea studentului. Majoritatea din cei 18 martori au susținut că nota lor a fost mărită după ce au oferit sumele de bani. Acest fapt rezultă implicit și din matricula lui Elena Dască, ridicată de la inculpat la reținere, în care erau puși 200 de lei (a se vedea para. 11). Completul nu găsește o altă explicație pentru transmiterea banilor de către studenți condamnatului în timpul examenului. Argumentul apărării privind dorința concomitentă a mai multor studenți de procurare a cărților condamnatului, în timpul examenului, după finalizarea cursului, nu este rațională. Mai mult, studenții au declarat că cartea procurată avea un preț mai mic decât suma transmisă de ei condamnatului.

38. În ceea ce privește faptul extorcării, motivarea deciziei instanței de apel este suficientă, chiar dacă aceasta reproduce argumentele din sentință cu care este de acord (a se vedea para. 16). Instanța de apel poate, printr-o declarație generală, să respingă argumentul invocat în apel, subscriind motivării convingătoare a primei instanțe pentru respingerea argumentului respectiv (hot. CtEDO [Garcia Ruiz v. Spania](#), 1999, § 26 și [Stepanyan v. Armenia](#), 2009, § 35). În plus, declarațiile făcute de martorii apărării confirmau extorcarea (a se vedea para. 8). Părțile vătămate au declarat în mod clar că scopul banilor era mărirea notelor din matricolă de către condamnat. Unele părți vătămate chiar au confirmat că inculpatul nu a fost de acord cu suma mică propusă inițial, insistând pe mărirea sumei oferite. Mai multe părți vătămate au declarat că, până a transmite banii, condamnatul le-a comunicat că lucrarea lor a fost slabă și că vor trebui să vină ulterior să susțină restanțe. După oferirea banilor, părțile vătămate au primit note de promovare. Aceste circumstanțe confirmă fără echivoc extorcarea.

39. În ceea ce privește argumentul recurentului că învinuirea adusă nu este clară, completul notează că, în timpul audierii la etapa urmăririi penale, Valeriu Capcelea a afirmat contrariul. El a susținut că acuzațiile erau clare și bine înțelese (f.d. 56 și 66, vol. I și f.d. 58-verso, vol. IV). Din materialele cauzei de asemenea este suficient de clar de ce era învinuit condamnatul, pentru ca acesta să-și pregătească apărarea. Apărarea nu a explicat aspectele care ar face învinuirea neclară și cum acestea ar fi afectat dreptul la apărare.

40. Din motivele de mai sus, completul respinge recursul avocatului, ca fiind vădit neîntemeiat.

Recursul procurorului

41. Deși a invocat ca temei de recurs art. 427 alin. (1) pct. 1) și 6) Cod de procedura penală, procurorul nu și-a fundamentat în niciun fel aceste erori. Recurentul nu a indicat nici norma imperativă încălcată flagrant de instanța de apel, nici de ce decizia instanței de apel se bazează pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor. Acuzarea nu contestă stabilirea vinovăției, ci doar suspendarea executării pedepsei cu închisoarea și neaplicarea pedepsei complementare obligatorii. În mod normal, orice critică adusă pedepsei aplicate de judecător trebuie să fie examinată conform art. 427 alin. (1) pct. 5) Cod de procedură penală. O interpretare care ar permite examinarea motivării pedepsei conform pct. 6) ar face ca pct. 5) să devină inaplicabil, ceea ce este inadmisibil (încheierile nr. [Ira-1645/23](#), § 17 și [Ira-22/2024](#), § 23). Acest fapt însă nu exclude ca nerespectarea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție cu privire la pedeapsă să fie examinată prin prisma art. 427 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală.

42. Acuzarea critică decizia instanței în legătură cu pedeapsa din două motive: a) suspendarea condiționată a executării pedepsei și b) aplicarea art. 79 Cod penal în ceea ce privește pedeapsa complementară obligatorie (privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice). Recurentul nu a invocat încălcarea vreunei norme legale prin condamnarea condamnatului la cinci ani de închisoare cu suspendare. Prin urmare, în ceea ce privește suspendarea condiționată a pedepsei cu închisoarea, recursul nu cade sub incidența art. 427 alin. (1) pct. 5) Cod de procedură penală.

43. Prin decizia instanței de apel a fost menținută sentința, în partea neaplicării pedepsei complementare obligatorii prevăzute de art. 324 alin. (2) Cod penal - privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate. În temeiul art. 79 Cod penal, prima instanță a decis să nu aplice pedeapsa complementară. Ea a motivat această soluție prin mai multe motive care țin de cariera academică a condamnatului (a se vedea para. 17). Acest aspect va fi examinat prin prisma temeiului de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală.

44. Completul reiterează că interdicția de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate este o pedeapsă complementară obligatorie

prevăzută de lege. Încă în decembrie 2013, prin Recomandarea nr. 61, Curtea Supremă de Justiție a explicat că, în cazurile de corupție, excluderea pedepsei complementare obligatorii în temeiul art. 79 Cod penal nu este posibilă, deoarece fără această pedeapsă nu este atins scopul pedepsei penale (a se vedea para. 28). Analizând practica recentă a Curții Supreme de Justiție, completul nu a găsit cauze în care Curtea Supremă a menținut hotărâri judecătorești prin care, invocând art. 79 Cod penal, prima instanță sau cea de apel nu a aplicat pedeapsa complementară obligatorie prevăzută de art. 324 Cod penal.

45. Completul de asemenea subliniază că prima instanță a aplicat cea mai scurtă pedeapsă cu închisoarea prevăzută de art. 324 alin. (2) Cod penal, suspendând executarea acesteia, și cea mai mică amendă prevăzută pentru această infracțiune. Suspendarea pedepsei cu închisoarea a fost dispusă având în vedere rezultatele academice ale condamnatului. Ulterior, atunci când a justificat aplicarea art. 79 Cod penal, în esență, judecătorul a invocat din nou rezultatele academice ale condamnatului (a se vedea para. 17). Aceasta reprezintă o dublă valență acordată aceluiași circumstanțe, fapt ce nu este admisibil în cauzele examinate în procedură generală (a se vedea para. 27).

46. Completul mai subliniază că art. 79 alin. (1) Cod penal descrie natura circumstanțelor excepționale care justifică aplicarea acestei norme. Acestea se referă la scopul și motivele faptei, rolul condamnatului la săvârșirea infracțiunii și comportamentul acestuia după consumarea infracțiunii, precum și de alte circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei. Hotărârea Plenumului nr. 8/2013 (a se vedea para. 27) menționează și personalitatea vinovatului printre domeniile care pot viza circumstanțe excepționale. În circumstanțele prezentei cauze, niciuna din circumstanțele invocate în sentință pentru aplicarea art. 79 Cod penal nu se încadrează în aceste categorii. Circumstanțele invocate în această cauză pentru a justifica aplicarea art. 79 Cod penal sunt strâns legate de cariera academică a condamnatului, iar infracțiunea a fost comisă în domeniul academic, folosind statutul condamnatului dobândit ca urmare a activității academice. În cazul infracțiunilor comise cu intenție, asemenea circumstanțe nu pot fi considerate excepționale și nu pot justifica aplicarea art. 79 Cod penal.

47. Din motivele menționate în para. 45-47, atât sentința, cât și decizia instanței de apel, în partea neaplicării pedepsei complementare obligatorii prevăzute de art. 324 Cod penal, urmează a fi casate în temeiul art. 427 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală.

48. Conform art. 435 alin. (1) lit. c) Cod de procedură penală, rejudecarea poate fi dispusă doar în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată în instanța de recurs. În acest caz, pedeapsa complementară obligatorie nu a fost aplicată corespunzător de către instanțele ierarhic inferioare. Având în vedere circumstanțele cauzei, aplicarea acestei pedepse poate fi făcută de instanța de recurs fără trimiterea cauzei la rejudecare. Completul de asemenea notează că

această cauză durează deja de aproape 12 ani, trimiterea cauzei la rejudecare doar va prelungi acest termen, iar aplicarea pedepsei complementare peste câțiva ani ar putea lipsi pedeapsa de efect, având în vedere vârsta condamnatului.

49. Completul notează că, în partea pedepsei cu închisoarea și a amenzii, sentința a fost menținută. Prin sentință au fost aplicate cele mai mici pedepse posibile, iar pedeapsa cu închisoarea a fost suspendată. Instanța notează numărul mare de părți vătămate, precum și constatarea vinovăției condamnatului în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 173 Cod penal. Condamnatul nu a recunoscut niciodată vinovăția și nu s-a căit. El a comis infracțiunea după o carieră îndelungată și deținând funcții de decan și prodecan. Mai mult, el a comis cu intenție infracțiunile incriminate, prin comportament dezonorabil, în timp ce era autorul mai multor manuale cu privire la etică și deontologie. La ziua de astăzi, infracțiunea prevăzută de art. 324 alin. (2) Cod penal se pedepsește cu pedeapsă complementară de la șapte la 10 ani, iar mărirea duratei interdicției a avut scopul de a combate corupția. De asemenea, instanța ia în calcul vârsta condamnatului și durata procesului penal. Aceste circumstanțe justifică aplicarea privării pe durata de patru ani.

50. Deși Curtea Supremă de Justiție a individualizat singură pedeapsa complementară, fără a chema părțile în ședință, acest fapt nu încalcă dreptul la un proces echitabil. Discreția acordată instanței judecătorești de la art. 324 alin. (2) Cod penal pentru individualizarea pedepsei era una limitată. Circumstanțele atenuante puteau fi desprinse cu ușurință de către instanța de recurs din materiale cauzei, iar circumstanțe agravante nu au fost reținute. Chiar dacă ar fi fost organizată o ședință, o pedeapsă complementară cu o durată mai redusă nu era posibil de stabilit, mai ales în contextul poziției apărării că condamnatul nu a comis infracțiunile incriminate lui.

51. Din motivele de mai sus, în conformitate cu art. 432 alin. (2) pct. 3 și 4), art. 435 alin. (2) pct. d) Cod de procedură penală,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Declară inadmisibil recursurile împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 20 februarie 2024 depuse de avocatul Vadim Gligor, în numele lui Valeriu Capcelea, și a procurorului Inga Pascari în partea aplicării art. 90 Cod penal;

Admite recursul procurorului Inga Pascari, în partea neaplicării pedepsei complementare obligatorii prevăzute de art. 324 alin. (2) Cod penal și, în această parte:

- a) casează decizia Curții de Apel Bălți din 20 februarie 2024 și sentința Judecătoriei Bălți, sediul Central, din 19 decembrie 2022;
- b) rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărâre prin care i se stabilește lui Valeriu Capcelea privarea de dreptul de a deține funcții sau de a exercita activități în domeniul educației pe un termen de patru ani.

În rest, decizia curții de apel și sentința se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Stella Bleșceaga

Judecători

Alexandru Negru

Vladislav Gribincea